
ЮЗУ „НЕОФИТ РИЛСКИ“-БЛАГОЕВГРАД
СТОПАНСКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА „ФИНАНСИ И ОТЧЕТНОСТ“

РЕЦЕНЗИЯ

от Доц. д-р Елена Велкова СТАВРОВА, ЮЗУ “Неофит Рилски“

за дисертационния труд на

на ЕЛЕФТЕРИЯ АПОСТОЛОС КОНЯРИ

на тема: **«TAX EVASION IN GREECE ON THE FINANCIAL CONTEXT OF THE
LOW TAXATION POLICY IN SOUTH-EASTERN EUROPE»**

представен за придобиване на образователната и научна степен „доктор“

по научна специалност

„Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“

1. Актуалност и значимост на разработвания научен проблем

Значението на данъка като основен приходоизточник и формиращ преобладаваща част от общата маса от ресурси за правителствено потребление, но също така и като инструмент за осъществяване на фискална политика и постигане на макроикономическо равновесие, стои в основата на множество данъчни теории както по отношение на оптималност на данъчното облагане, така и данъчен арбитраж и избягването на плащане на данъци. Делът на сивият икономически сектор в общата производителност на обществото е един от измерителите на равнището на демократизация на обществото, а ефектите, генерирани при разширяването на сивия сектор, са многобройни и комплексни, затова е от особено важно значение те да бъдат идентифицирани и редуцирани до минимум.

Укриването и неплащането на данъци реализира като ефект свиване на данъчните приходи, повишаването на данъчното бреме и ръст на разходите на данъчната администрация за събирането на намалените данъчни приходи. Поради тази причина политиката и съпътстващите я инструменти и механизми по ограничаване на обхвата на това поведение у данъчнозадължените лица е неразделна част от общата система на процеса по начисляване, събиране и погасяване на данъчни задължения.

Проявлението на тези заобикалящи закона практики носи своите специфики и изследването на опита е част от усилията по преодоляването им и въвеждането на ограничаващи законови действия.

Избраната от докторантката тема е актуална и интересна, защото:

- Стремещът за избягване плащането на дължимите данъци е изконен и води началото си от възникването на държавата и нейните структури като институция;
- Народопсихологичните аспекти и мотивационния апарат на действията по избягване плащането на данъци представляват една уникална симбиоза от компоненти, съчетаваща специфични характеристики за всеки народ или нация ;
- глобалната финансова и икономическа криза е нанесла значителни щети на националните стопанства включително и в ерозията на системата за разчитане между гражданите и държавата по повод погасяването на данъчни задължения;
- практиката на отбягването на плащането на данъци по различни мотиви в Република Гърция е феномен в традициите на гръцкото демократично общество, но и поради уникалните условия за работа на данъчната администрация на страната в условията на суверенна дългова криза, недостиг на публични средства и външен натиск за обслужване на държавния дълг.

Съдържанието на представената за рецензиране разработка напълно съответства на темата на дисертационния труд.

Научното изследване предлага оригинални идеи в няколко основни направления:

- анализ на достиженията на теоретичната икономическа мисъл и анализ на категоричния апарат, изследванията на генезиса, възникването и различните форми на проявление на практиките на избягването на плащането на данъци;
- идентифицирани са условията за значителния дял на сивата и паралелната икономика като основни обективни предпоставки за честотата на упражняването на незаконни действия по недеклаирането и неплащането на дължими данъчни задължения;

- търсенето на връзките и зависимости между основни макроикономически променливи оценяващи измененията от количествен и качествен характер в икономическата система и в частност – финансовата.

- ролята на преките чуждестранни инвестиции за Р. България и Р. Гърция , за страните в преход, както и за състоянието на икономиките от Балканския регион, влиянието на ПЧИ за интегрирането на икономиките от региона като притегателен център на висока възвращаемост;

- отражението на глобалната финансова и икономическа криза за притока на капитали в региона;

- инвестициите на гръцки капитали в страните от Балканския регион и по-конкретно в България, трудова мобилност, дял на бизнеса на фирми с гръцки капитали в региона на Югозападна България.

Изследователската част представлява анкетно проучване със 120 респонденти от Централна и Северна Гърция с въпросник от 22 въпроса, с приложение на SPSS, за изследване на мнението им относно факторните условия, генериращи среда за избягване плащането и укриването на данъци, причините и ефектите за гръцката икономика на преките чуждестранни инвестиции за гръцката икономика.

Приложено е иконометрично изследване и са формулирани връзки и зависимости между изследваните променливи.

2. Обща характеристика и структура на дисертационния труд

Дисертационният труд е в обем от 191 страници и включва: въведение, шест глави, изводи, заключение и справка за ползваната литература от 282 на английски език.

Материалът включва 39 фигури , 20 графики.

Научната разработка съответства на изискванията за дисертационен труд. Използваните методи гарантират решаването на изследователските задачи и постигането на основната цел.

Във въведението е представена общата концепция на разработката и актуалността на темата. Дефинирани са обектът, предметът, целта и оперативните задачи на научното изследване, изследователската теза и приложените изследователските методи в дисертационния труд.

В **Първата глава** дисертационният труд представя пълното описание на терминологичния базис като: укриване на данъци, избягване на данъци, данъчни протестиращи, данъчна съпротива и сива икономика. Особено внимание се обръща на разликата между термините „избягване“ и „укриване“.

Представен е преглед на научните изследвания в областта на данъчното облагане и укриването на данъци. В същото време акцентът е поставен върху анализа на теорията за позитивите от укриването на данъци, нормативната теория на данъчното облагане, измерването на данъчното облагане и неговите детерминанти.

Втората глава представя подробно описание на причините за укриването на данъци в Гърция и разнообразните прояви на това явление в икономическата практика. Направен е обобщение на данъчната система в Гърция. Докторантката е направила конкретна препратка към кризата с гръцкия държавен дълг, която нанесе сериозни щети на икономиката на Гърция. Накрая, има общ преглед на изследванията към настоящия момент, проведени върху укриването на данъци в различните отрасли, като особено внимание се обръща и на циклите на периода на подготовка и провеждане на парламентарни избори когато мерките на властта са силно притъпени.

Третата глава е посветена на основните фактори, съдействащи ръст на преките чуждестранни инвестиции в Централна и Източна Европа и по-специално в България. Извършва се анализ на инвестиционния климат в страните от ЮИЕ, като се обръща особено внимание на интеграцията, настъпила на регионално ниво или на равнище Европейски съюз, като определящ фактор за притока на ПЧИ в тези страни. Разглеждат се моделите и източниците на преки чуждестранни инвестиции на българския пазар, както и определящите фактори за изходящите потоци на ПЧИ от Гърция до крайните дестинации на Балканите. Особено се споменава историческата перспектива на гръцко-българското бизнес сътрудничество, заедно със секторния и регионален анализ на предприемаческите дейности. Акцентира се също така върху причините за рентабилността и растежа на гръцките компании в Балканите и възможните стимули и противоречиви мотиви към ПЧИ в България.

Четвъртата глава предлага задълбочен анализ за икономическите последици за икономиката от укриването на данъци в Гърция и Югоизточна Европа. Акцентът е поставен върху данъчната политика и икономиката в сянка, както и върху доходите в Гърция. Оценките на укриването на данъци и на сенчестата икономика в Гърция са представени заедно с обзора на разпределението на данъчните измами в Гърция. Той също така проучи последствията, засегнати от неформалния сектор, върху компаниите в Югоизточна Европа и специфичните атрибути и ключови елементи на фирмите, свързани със сивата икономика. Пълно описание на проведеното проучване се прави с акцент върху методологията, структурата на въпросника, приложения статистически анализ и резултатите.

На **Петата и Шестата глави** акцентът е върху дискусиата на заключенията на тезата и връзката на резултатите от нашето изследване на литературата. Всяко научно заключение е

коментирано, независимо от статистическата значимост на отговорите на всеки конкретен въпрос. Разглеждат се значимостта на научните приращения на този проект, както и техните последици за научните области, в които те се простират. И накрая, се предоставят препоръки за правителствената икономическа политика.

Характеристика на научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд. Достоверност на материала

Докторантката основателно претендира за научни и научно-приложни приноси в следните по-важни направления:

- Направен е анализ и са изведени заключения за разпространението на явленията избягване плащането на данъци;
- На база анализ на тенденциите от 1997 до 2016 година за ефектите от промените в организацията на икономическата система, глобалната криза и европейската икономическа интеграция върху икономиките на страни от Южна и Източна Европа;
- Идентифицирани са основните и причини и последващите ефекти от глобалната финансово-икономическа криза в страни от Европа и Азия, поставяйки ударението върху разрастващата се финансиализация, висока степен на интегриране на националните икономики и неефективното функциониране на финансовите пазари при разпределение на ограничените ресурси;
- На база анкетно проучване и иконометрично изследване са установени връзки и зависимости между факторите на средата, благоприятстваща действия по укриването и избягване плащането на данъци .

3. Оценка на научните резултати и приносите на дисертационния труд

Научните резултати и приноси на дисертационния труд могат да бъдат характеризирани по следния начин:

- обогатяване на съществуващите знания (изследване на постиженията на икономическата научна мисъл, публикации в научни списания, електронни източници, бази от изследвания и статистически данни на международни финансови институции);

4. разработване на методология за приложение на иконометричен софтуер при изследване на връзки и зависимости между системни фактори и зависимости;

- потенциален практико-приложен ефект (предложени са конкретно дефинирани политики в областта на мерките по ограничаване делът на сивата икономика с цел

акцентиране върху ролята на държавата за осигуряване на спазването на данъчното законодателство и ефективното функциониране на данъчната администрация).

4. Оценка на публикациите по дисертацията и авторството

Докторант Елефтерия Коняри представя 2 самостоятелни публикации по дисертационния труд, както следва:

1. FOREIGN DIRECT INVESTMENTS IN SOUTH-EASTERN EUROPE (**PUBLISHED IN JOURNAL FOR ECONOMICS AND MANAGEMENT SCIENCE OF FACULTY OF ECONOMICS–SOUTH-WESTERN UNIVERSITY – BLAGOEVGRAD VOL. XIII, № 1, 2017, p.67-83.**)
2. ECONOMIC ZONES FOR FREE TRADE BETWEEN BALKAN COUNTRIES AND EUROPE DURING THE ECONOMIC CRISIS IN GREECE (**WILL BE PUBLISHED IN SEPTEMBER, IN THE SECOND REVIEW OF FACULTY OF ECONOMICS–SOUTH-WESTERN UNIVERSITY – BLAGOEVGRAD**)

Всички публикации имат ясно изразен авторски характер и са тясно свързани с темата на дисертационния труд .

Литературна осведоменост и компетентност на докторанта

Авторката притежава високо равнище на осведоменост за теоретичните и емпирични изследвания в избраната от него проблемна област, което несъмнено е добра предпоставка за осъществяване на изследване със сравнителен характер, на каквото сме свидетели тук.

Използвана е богата библиография (научни монографии, студии, статии, учебници, практически ръководства) и актуална статистическа информация. Направените изводи, оценки, препоръки и обобщения са коректни и достоверни с конкретни препратки за формиране на политики.

5. Оценка за автореферата

Авторефератът съответства на необходимите изисквания за структура и съдържание и правилно отразява съдържанието на дисертационния труд, неговите основни резултати и приноси.

6. Критични бележки

1. Липсва списък със съкращенията в дисертационния труд.
2. Формулиране на обект, цел и задачи на дисертационния труд като задължителни в труд от този характер.
3. Прекалено накъсания текст в четири глави, точки, подточки подточки на подточките прави затруднено проследяването на основната линия на изследването, възприемането на разработката като единно, логично обусловено цяло, а оттам и постигането на първоначално зададените намерения.

Лични впечатления и други въпроси, по които рецензентът счита, че следва да вземе отношение:

Познавам докторант **ЕЛЕФТЕРИЯ КОНЯРИ** като докторант на редовно обучение в катедра „Финанси и отчетност“ и считам, че личностните ѝ качества като изключителна работоспособност, системност на изследователските усилия, стремеж за овладяване и прилагане на съвременни иконометрични методи в изследователските си действия са предпоставка за успешна научна кариера и реализация.

7. Заключение

Считам, че дисертационният труд на тема : «TAX EVASION IN GREECE ON THE FINANCIAL CONTEXT OF THE LOW TAXATION POLICY IN SOUTH-EASTERN EUROPE» представен **ЕЛЕФТЕРИЯ КОНЯРИ** отговаря на изискванията за придобиване на образователната и научна степен „доктор“.

8. Оценка на дисертационния труд

Давам оценка „положителна“ на дисертационния труд на тема „: «TAX EVASION IN GREECE ON THE FINANCIAL CONTEXT OF THE LOW TAXATION POLICY IN SOUTH-EASTERN EUROPE» разработен от **ЕЛЕФТЕРИЯ АПОСТОЛОС КОНЯРИ** за придобиване на образователната и научната степен „доктор“ по научната специалност Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка, професионално направление 3.8. Икономика.

РЕЦЕНЗЕНТ:

(Доц. д-р Елена СТАВРОВА)

Гр. Благоевград,

02.04.2018 г.